

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΝΕΦΦ298: Τα comics ως λογοτεχνία

8: “Η Μεταμόρφωση”

Franz Kafka - Peter Kuper

Κέλη Δασκαλά, Τμήμα Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

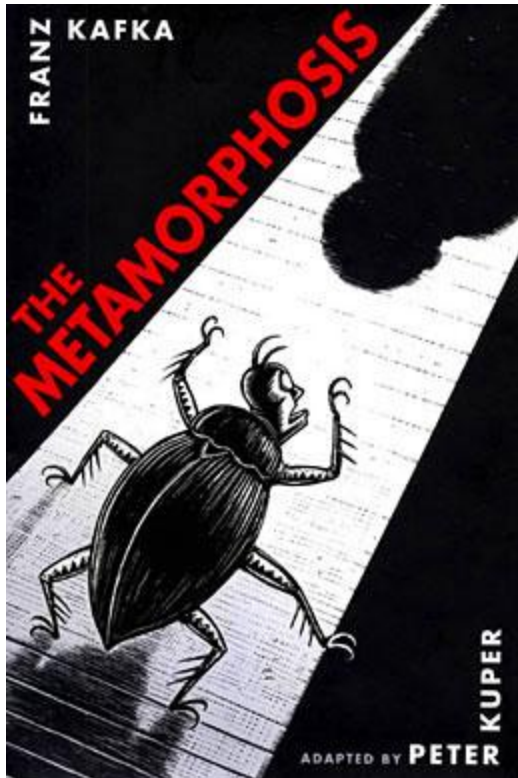
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοποί ενότητας-Περιεχόμενα ενότητας

- Η διασκευή σε κόμικς της *Μεταμόρφωσης* του Κάφκα από τον Peter Kuper
- Η αισθητική του εξπρεσιονισμού
- Ο όρος «καφκικό»: σημασία και διάδοση

Metamorphosis by Peter Kuper, Crown Publishers, 2004 //
Στα ελληνικά: μτφρ. Νατάσσα Χασιώτη, επιμ. Παντελής Μπουκάλας
Μπουκάλας, lettering Γιάννης Ζούμπας, Zoobus 2007
(στην ελληνική έκδοση αντιστοιχούν οι παραπομπές στο εξής)

- Χαρακτηριστική η εξπρεσιονιστική αισθητική (γωνίες, φωτοσκιάσεις, υπερβολή, αίσθηση αγωνίας, τρόμου)
- Αξιοσημείωτος ο τρόπος που τοποθετούνται τα ονόματα των δημιουργών (γωνίες: μίμηση της κίνησης του 'ζωυφίου' μέσα στην ιστορία)

Περίληψη

Ο Γκρέγκορ Σάμσα ξυπνάει ένα πρωί μεταμορφωμένος σε ζώψιο (Ο Κάφκα δεν το προσδιορίζει ακριβώς). Οι περισσότεροι, και ο Kurer, το αποδίδουν ως σκαθάρι που ζει στην κοπριά (dung beetle). Ο Γκρέγκορ είναι αηδιαστικός για τους άλλους. Επιπλέον είναι και άχρηστος, αφού αδυνατεί πλέον να εργαστεί και να παρέχει στα μέλη της οικογένειάς του μια άνετη ζωή. Ο Γκρέγκορ απογοητεύεται. Μεγάλο μέρος της αφήγησης περιγράφει πώς προσπαθεί ο ήρωας να συνειδητοποιήσει τι είναι και ποια η θέση του στην οικογένεια και στην κοινωνία. Παρακολουθεί τη ζωή από το δωμάτιο όπου ζει περιορισμένος. Η αδερφή του, αρχικά, τον περιποιείται. Όσο όμως οι μήνες περνούν, σιγά σιγά όλοι τον ξεχνούν. Στο τέλος, οι γονείς και η αδερφή συμφωνούν ότι αποτελεί βάρος και γι' αυτό πρέπει να τον ξεφορτωθούν.

Σε τι είδους «ζωύφιο» μεταμορφώνεται ο Γκρέγκορ;

- Ο Κάφκα δεν κατονομάζει τι είδους ζωύφιο είναι ο ήρωάς του. Επιπλέον θεωρούσε ότι δεν έπρεπε να αναπαρασταθεί στην έκδοση του βιβλίου. Περιγράφεται σε κάποια σημεία (Η υπηρέτρια, για παράδειγμα, τον αποκαλεί 'σκαθάρι').
- Ο Kuper δίνει μια ξεκάθαρη εικόνα, όπως και κάποιες μεταφράσεις, που το αναφέρουν ως σκαθάρι ή κατσαρίδα (> π.χ. μτφρ. Βασίλης Τομανάς, εκδοτική Θεσσαλονίκης, 1996, σ. 5).

Η πρώτη φράση στο πρωτότυπο: «Als Gregor Samsa eines Morgens aus unruhigen Träumen erwachte, fand er sich in seinem Bett zu einem ungeheuren Ungeziefer verwandelt».

Ungeziefer: «ακάθαρτο ζώο, ακατάλληλο για θυσία».

- Η θρησκευτική συνδήλωση αξιοπρόσεκτη: Ο Κάφκα επιλέγει να περιγράψει τη σχέση του ήρωα με το περιβάλλον του με όρους θρησκευτικούς.
- Ο «ακάθαρτος» Γκρέγκορ θυμίζει τους λεπρούς της Βίβλου, οι οποίοι δεν μπορούν να συμμετέχουν στη ζωή της κοινότητας, και απομονώνονται.
- Ηθική διάσταση όρου: Οι «ακάθαρτοι» είναι αμαρτωλοί, αποτελούν (και) ηθικό μίasma.
- Η «αρρώστια» τους > θεϊκή τιμωρία: σημάδι της οργής του Θεού, αλλά και ευκαιρία σωτηρίας

Η αναφορά στο Θεό

[Στο εξής οι παραπομπές στο λογοτεχνικό έργο αντιστοιχούν στον τόμο:

Franz Kafka, *Η Μεταμόρφωση*, μτφρ.-επίμετρο Δημ. Στ. Δήμου, Ροές, Αθήνα 2010]

- Πρώτο κεφάλαιο: δύο φορές αναφέρεται ο ήρωας στον Θεό (σ. 18) ή στον «Ύψιστο Θεό» (σ. 20).
- Αν και έχει μεταμορφωθεί σε πελώριο ζώφιο, σκέφτεται διαρκώς το άχαρο και κουραστικό επάγγελμά του (περιοδεύων παραγγελιοδόχος).
- Η αφήγηση καθοδηγεί τον αναγνώστη στο να συνδυάσει τις τρεις μορφές που δυναστεύουν τον Γκρέγκορ: προϊστάμενος > πατέρας > Θεός.

Προϊστάμενος-Πατέρας-Θεός

- Συγκρίνοντας τον εαυτό του με συναδέλφους, ο Γκρέγκορ σκέφτεται διαδοχικά το καταπιεστικό αφεντικό, τους γονείς, το χρέος των γονέων στον προϊστάμενο. Χρέος που τον δεσμεύει και τον υποχρεώνει να είναι υπάκουος.
- Συλλογίζεται συγκεκριμένα το αφεντικό του που «κάθεται στην καρέκλα» και μιλάει «αφ' υψηλού με τον υπάλληλο». Ελπίζει πως μια μέρα θα ξεπληρώσει το χρέος, θα κάνει τη μεγάλη ρήξη, και θα φύγει.
- Χτυπά το ξυπνητήρι: ώρα για δουλειά και τότε ο ήρωας στοχάζεται «Ύψιστε Θεέ!» (σ. 20).

Η αλλαγή της εμφάνισης:

«ήταν τόσο ασυνήθιστα φαρδύς» (σ. 24)

«Θα χρειαζόταν να χρησιμοποιήσει μπράτσα και χέρια για να σηκωθεί· αντ' αυτού όμως είχε μόνο τα μικρά ποδαράκια, που έκαναν ακατάπαυστα τις πιο διαφορετικές κινήσεις και που επιπλέον δεν μπορούσε να τα κυβερνήσει. Όταν μια φορά θέλησε να λυγίσει ένα, τότε αυτό ήταν το πρώτο που τεντώθηκε· κι όταν τέλος κατόρθωσε να το εκτελέσει με τούτο το πόδι αυτό που ήθελε, τότε δουλεύαν στο αναμεταξύ όλα τ' άλλα αδέσποτα με υπερβολική, οδυνηρή έξαψη».

Όχι όμως και αλλαγή ψυχοσύνθεσης: ίδιοι φόβοι, ελπίδες, καθήκοντα, τύψεις, ίδια «ηθική»

Το προηγούμενο απόσπασμα, για παράδειγμα, ολοκληρώνεται με τον ήρωα-ζωύφιο να σκέφτεται: «Μόνο να μην κάθεται κανείς άχρηστος στο κρεβάτι» (σ. 24).

- Ο ήρωας αρχικά δεν συνειδητοποιεί το μέγεθος της αλλαγής. Νιώθει πως ανήκει ακόμα στον «κύκλο των ανθρώπων». Ενώ για τους γύρω έχει συμβεί ένα «μεγάλο δυστύχημα» (σ. 36). Ο Γκρέγκορ σε αρκετά σημεία, παρά την απομόνωση και τα επεισόδια που ακολουθούν, σκέφτεται πώς θα το ξεπεράσει και θα επιστρέψει στην προηγούμενη κατάσταση.

Η πορεία προς τον θάνατο

- Ο ήρωας έρχεται σε επαφή με την άρνηση των γύρω του να τον αποδεχθούν. Ο πατέρας με βίαιο τρόπο τον απομονώνει εξαρχής στο δωμάτιό του. Παράλληλα τονίζεται πώς ο Γκρέγκορ χάνει «ολότελα» το μυαλό του (σ. 47).
- Για την οικογένειά του είναι ένα «βαριά άρρωστος», ένας «ξένος» (σ. 53). Ένας λεπρός που κανείς δεν θέλει να έχει επαφή μαζί του ή με ό,τι αγγίζει εκείνος: Η αδερφή του μαζεύει τα σκεύη με ένα πανί –«όχι βέβαια με γυμνά χέρια» (σ. 54).

Η πορεία προς τον θάνατο και τη λήθη

- Η αδερφή συνηθίζει σιγά-σιγά την όψη του ζωυφίου. Η μητέρα και ο πατέρας δεν ανέχονται να τον βλέπουν.
- Ο ίδιος επίσης μαθαίνει να «εξουσιάζει» το σώμα του. Ευκίνητος πια μέσα στο δωμάτιο, κινείται ελεύθερα.
- Η απομόνωση όμως επηρεάζει τη «διάνοιά»
ΤΟΥ (σ. 71).

Σταδιακά ο Γρέγκορ συνειδητοποιεί ότι πλέον πρέπει να ξεχάσει ολοκληρωτικά το ανθρώπινο παρελθόν:

- **Επεισόδιο με έπιπλα** (σ. 71): μητέρα και αδερφή επιχειρούν να αδειάσουν το δωμάτιο του Γκρέγκορ για να κινείται άνετα.
- **Επεισόδιο με πατέρα που τον «λιθοβολεί» με ένα κόκκινο μήλο (σύμβολο ενοχής: προπατορικό αμάρτημα)**: ο αυστηρός πατέρας-θεός αναγνωρίζει ότι ο Γκρέγκορ «μ' όλη τη τωρινή του θλιβερή και σιχαμερή μορφή, ήταν μέλος της οικογένειας, που δεν επιτρεπόταν κανείς να το μεταχειριστεί σαν εχθρό» (σ. 80-3)
- **Η οικογένεια συνηθίζει**: οι δικοί του αδιαφορούν > ανάμεικτα συναισθήματα ήρωα: θυμός, θλίψη, δεν τρώει πια, το δωμάτιό του μετατρέπεται σε «σκουπιδοτενεκές»
- **Επεισόδιο με τρεις «νοικάρηδες»**: ένα βράδυ η αδερφή τους παίζει μουσική, και ο Σάμσα εγκαταλείπει το δωμάτιό του, αναζητώντας συντροφιά: «Ήταν ζώο, αφού τον συγκινούσε τόσο η μουσική;» (σ. 98).

Το τέλος στο «αιώνιο μαρτύριο»: αδύνατη η συμβίωση

- Η αδερφή πρώτη επισημαίνει πως ήρθε πια η ώρα να «απαλλαγούμε απ' αυτό» (σ. 102), πως «πρέπει να φύγει» (σ. 104).
- **Η θυσία του Γκρέγκορ:**
Ο ήρωας, «το ακατάλληλο για θυσία» ζώο, εγκαταλείπεται και «θυσιάζεται»: αφήνει τον εαυτό του να πεθάνει, απαλλάσσοντας την οικογένεια από την ενοχλητική παρουσία του.

Η θυσία του Γκρέγκορ-Χριστού (σ. 107-8)

- Αδύναμος ο ήρωας, αναλογίζεται με αγάπη την οικογένειά του, αποφασίζει πώς έφθασε η ώρα να «εξαφανιστεί». Μόλις το ρολόι χτυπά «την τρίτη πρωινή», κοιτά την ανατολή από το παράθυρο, γέρνει το κεφάλι του προς τα κάτω, ακούσια, και αφήνει μια τελευταία «αδύνατη πνοή».
- Τα μέλη της οικογένειας ευχαριστούν τον θεό, ανακτούν την ηρεμία τους, αποφασίζουν να μετακομίσουν. Παίρνουν επίσης άδεια από τη δουλειά τους και πηγαίνουν εκδρομή.
- Η τελική εικόνα: χαρούμενοι, καινούρια όνειρα, καλές προθέσεις γονέων που παρακολουθούν τη Γκρέτα όρθια να τεντώνει το νεανικό της κορμί

Η διασκευή σε κόμικ

Η εικονογραφημένη αφήγηση:

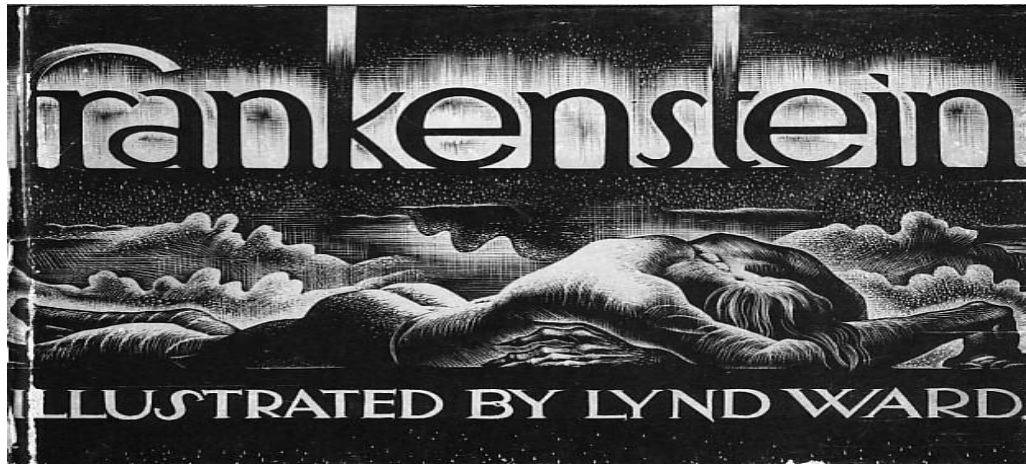
Πώς ερμηνεύει και αποδίδει ο Kuper τις λεπτές αποχρώσεις του κειμένου;

Peter Kuper

[<http://www.peterkuper.com>]

- Ξεκίνησε την καριέρα του τη δεκαετία του 1970. Βραβευμένος (*Sticks and Stones*, 2004, Society of Illustrators gold medal in the sequential arts category). Εκτός από τη *Μεταμόρφωση* (1915), έχει μεταγράψει και διηγήματα του Κάφκα (*Give It Up!*)
- Μέθοδος scratchboard: βάφεται και χαράσσεται η εικόνα, δίνοντας το αποτέλεσμα της ξυλογραφίας. Επιλογή με ιστορική και αισθητική αξία, αφού παραπέμπει στο εξπρεσιονιστικό κίνημα, κυρίαρχο σε διαφορετικές μορφές τέχνης στις αρχές του 20ού αι.
- Ο ίδιος σε συνέντευξή του δήλωσε: **“I really got into German Expressionism, at one point. Lynd Ward is a guy from the 1920’s, 30’s and 40’s who did woodcuts that were these wordless novels.”**

Lynd Kendall Ward (1905 – 1985)

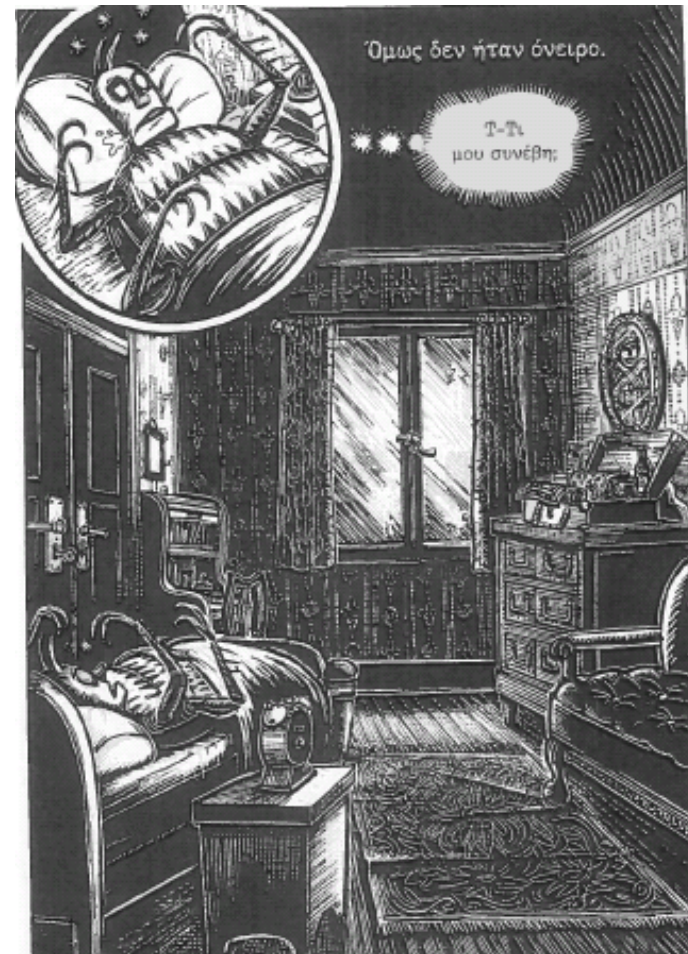

Δημιούργησε σειρές από «μυθιστορήματα χωρίς λόγια», με εικόνες (μέθοδο της λιθογραφίας).

http://www.google.gr/search?q=Lynd+Ward&hl=el&qscrl=1&rlz=1T4ACEW_eIGR369GR369&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=XKZjUfD9G-if7Aai3YC4CA&ved=0CDYQsAQ&biw=1366&bih=610

Η Μεταμόρφωση του Kuper

- Χρώμα ασπρόμαυρο: ατμόσφαιρα ζοφερή, μελαγχολική.
- Το φόντο συνήθως μαύρο στο γραφιστικό μυθιστόρημα του Kuper > απόγνωση και αποξένωση ήρωα σε μικρό χώρο.
- Ζωγραφίζει τους τοίχους ή τα ρούχα > συνεισφέρει στο οπτικό αποτέλεσμα, δίνοντας 'νόημα' σε σκηνικό - χαρακτήρες (σ. 9):

Η Μεταμόρφωση του Kuper

- Η ιστορία συμπυκνώνεται
- Το κείμενο τοποθετείται μέσα σε αντικείμενα (γραφείο, κρεβάτι, ρούχο, στην πλάτη του ήρωα-ζωυφίου) (σ. 10):

Η Μεταμόρφωση του Κυρερ

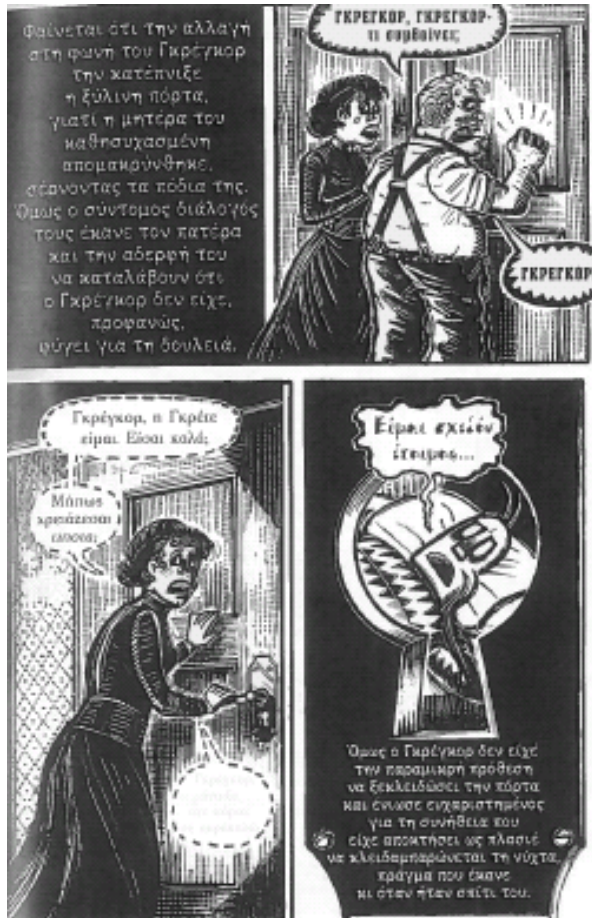
- Διαμόρφωση λέξεων και μπαλονιών διαφορετική για κάθε ήρωα. Εδώ το αφεντικό > ορθογώνια τετράγωνα πλαίσια > αυστηρότητα (σ. 22).
- Αξιοπρόσεχτες οι ασπρόμαυρες γωνίες στα ρούχα του προϊσταμένου-ίδιες στο σώμα του ήρωα-και του πατέρα αργότερα (Καταπίεση > αιτία της μεταμόρφωσής του, διατηρεί στοιχεία από την ανθρώπινη φύση του)

Η Μεταμόρφωση του Kuper

Ο λόγος της μητέρας και του ήρωα: κυματιστά μπαλονάκια. Ειδικά του Γκρέγκορ: γραμματοσειρά ακατάστατη, σαν μικρού παιδιού > νέα μορφή, σαν ανα-γέννηση: ο ήρωας ξεκινάει τώρα τη σχέση του με τον λόγο, δυσκολία να αρθρώσει λόγο, να ακουστεί, έχει αλλάξει η φωνή του (σ. 16)

Η Μεταμόρφωση του Κυρερ

Ο αυστηρός λόγος του πατέρα (γραμμές τριγωνικές στο μπαλονάκι, παρόμοιες με αυτές στο σώμα του Γκέγκορ-ρούχα προϊσταμένου) και ο λιγότερο επιτακτικός, αλλά ανήσυχος, της αδερφής (γραμμές διακεκομμένες) (σ. 17)

Η Μεταμόρφωση του Kuper

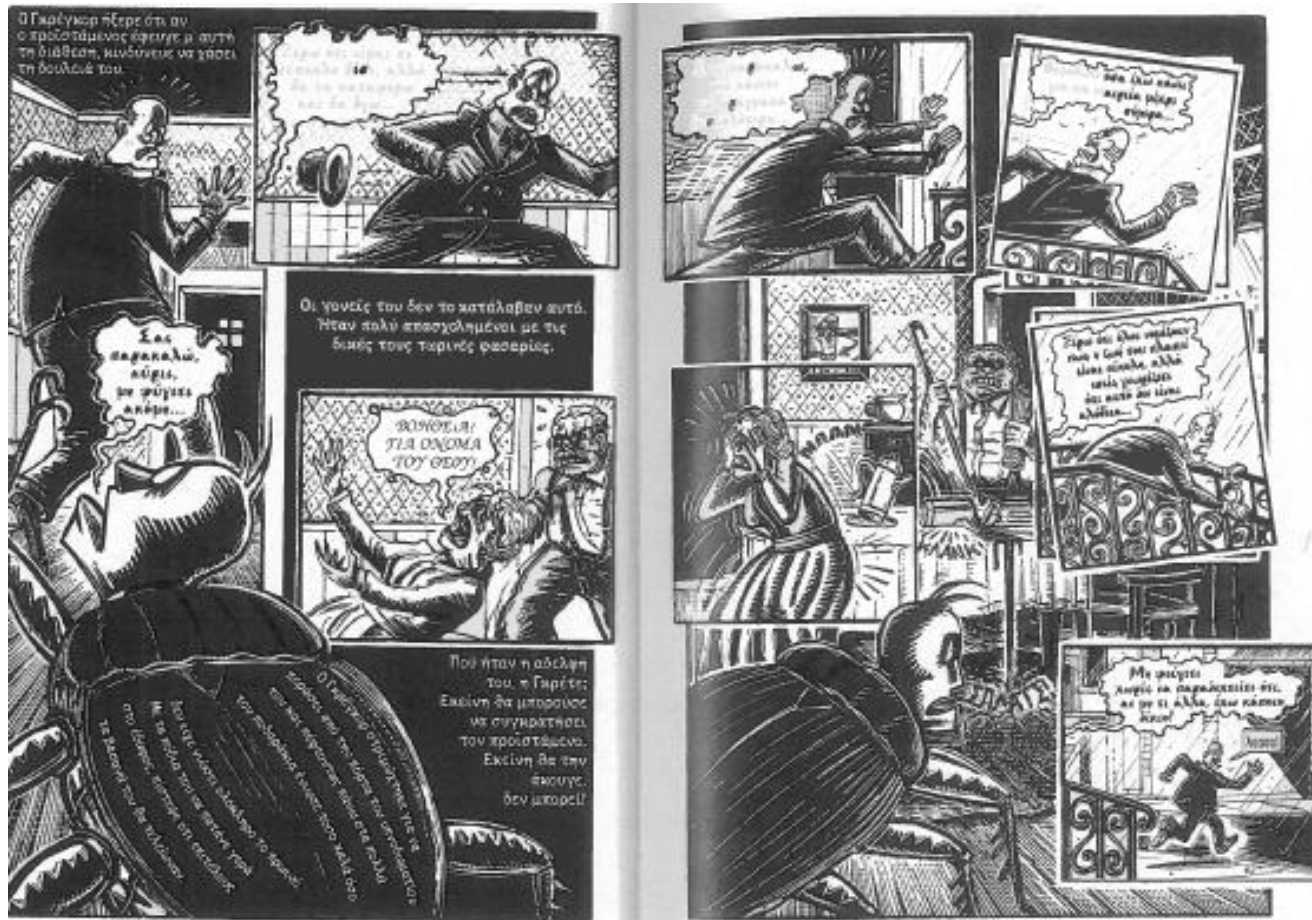
Ονοματοποιία:
γλωσσικοί τύποι που
αποδίδουν ήχους
(κλείσιμο πόρτας, τρίξιμο
αντικειμένων) > Ο
Γκρέγκορ
αντιλαμβάνεται το
περιβάλλον του, έστω
κι αν δεν μπορεί να
επικοινωνήσει μαζί του
(σ. 20).

Η Μεταμόρφωση του Kuper

- Καρέ αναμνήσεων:
λαβύρινθος,
κυκλικότητα, μηχανικός
τρόπος που ζει και
κινείται ο ήρωας,
εγκλωβισμένος σε έναν
φαύλο κύκλο: δεν έχει
ποτέ λείψει από τη
δουλειά (σ. 15):

Τετράγωνα και ορθογώνια καρτέ / Καρέ μέσα σε άλλα καρτέ / Περίπλοκα σχεδιαγράμματα > δράση (σ. 26-7):

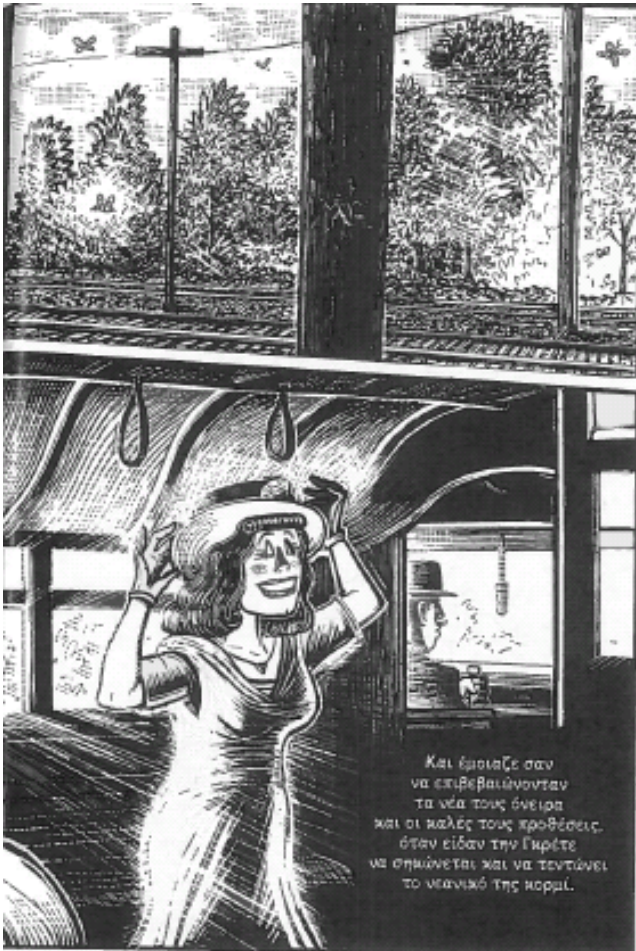

Η Μεταμόρφωση του Kuper

- Συχνά χαμηλή οπτική, η οπτική δηλαδή του Γκρέγκορ για τα πράγματα, τη δράση, τα άλλα πρόσωπα (σ. 64):

Η Μεταμόρφωση του Kuper

- Σκοτεινά καρέ αρχικά. Φως κάτω από τις πόρτες.
- Μετά τον θάνατο του ήρωα φωτίζονται: η οικογένεια έχει απαλλαγεί από το φρικτό βάρος (σ. 79).
- **Αξιοπρόσεχτο το ζώφιο στον στύλο:** ειρωνικό σχόλιο (ένα «κανονικό» σε μέγεθος σκαθάρι δεν ενοχλεί κανέναν, περνά απαρατήρητο από τους υπόλοιπους ήρωες)

Η θρησκευτική συνδήλωση

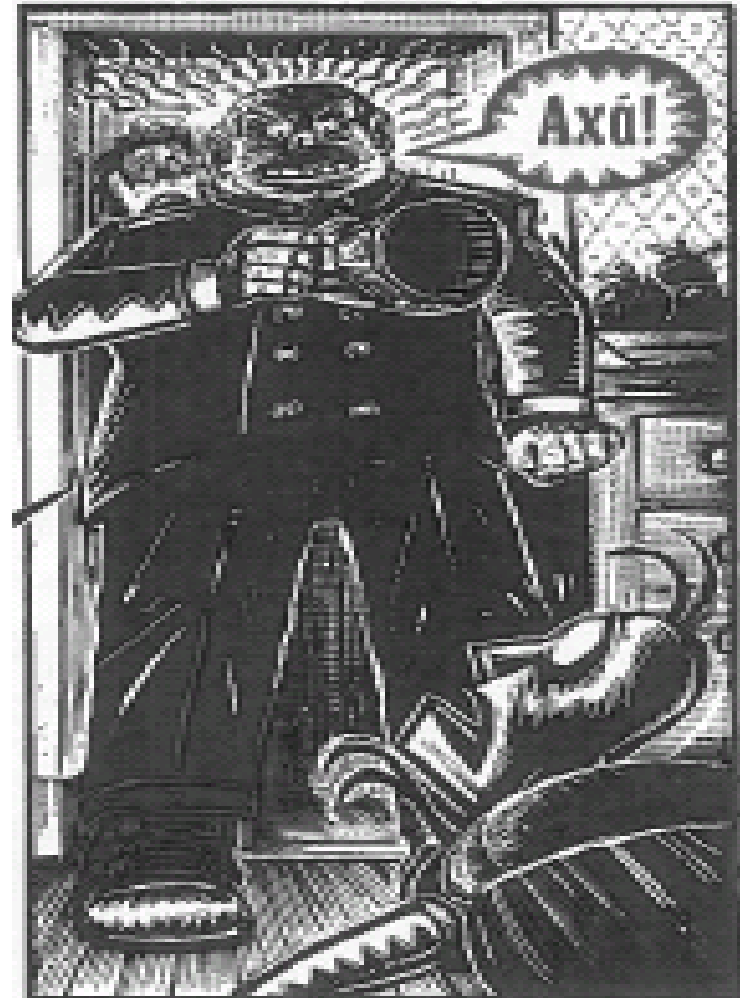
- Αρχικά χάνεται στην ελληνική μετάφραση του κόμικ. Για παράδειγμα όταν ο ήρωας φωνάζει πανικόβλητος «Χριστούλη μου» (σ. 13), αντί για «Ύψιστε θεέ», την ώρα που ακούει το ξυπνητήρι. Ενώ λίγο πριν συλλογίζεται τον καταπιεστικό προϊστάμενο και τον αυστηρό πατέρα. *Αφεντικό-θεός-πατέρας δεν συνδυάζονται από τον αναγνώστη.*
- Η εικόνα συμπληρώνει εν μέρει το «κενό». Η μορφή του πατέρα και του αφεντικού απεικονίζει την «αφ' υψηλού» στάση, που επισημάναμε στο κείμενο:

Ο ήρωας φαντάζεται τη ρήξη. Η φιγούρα του 'σπάει' το πλαίσιο του καρτέ. Δεξιά, στην πραγματικότητα, 'πνίγεται' στην κλεψύδρα – χρόνος – μηχανικός τρόπος ζωής (σ. 12-3):

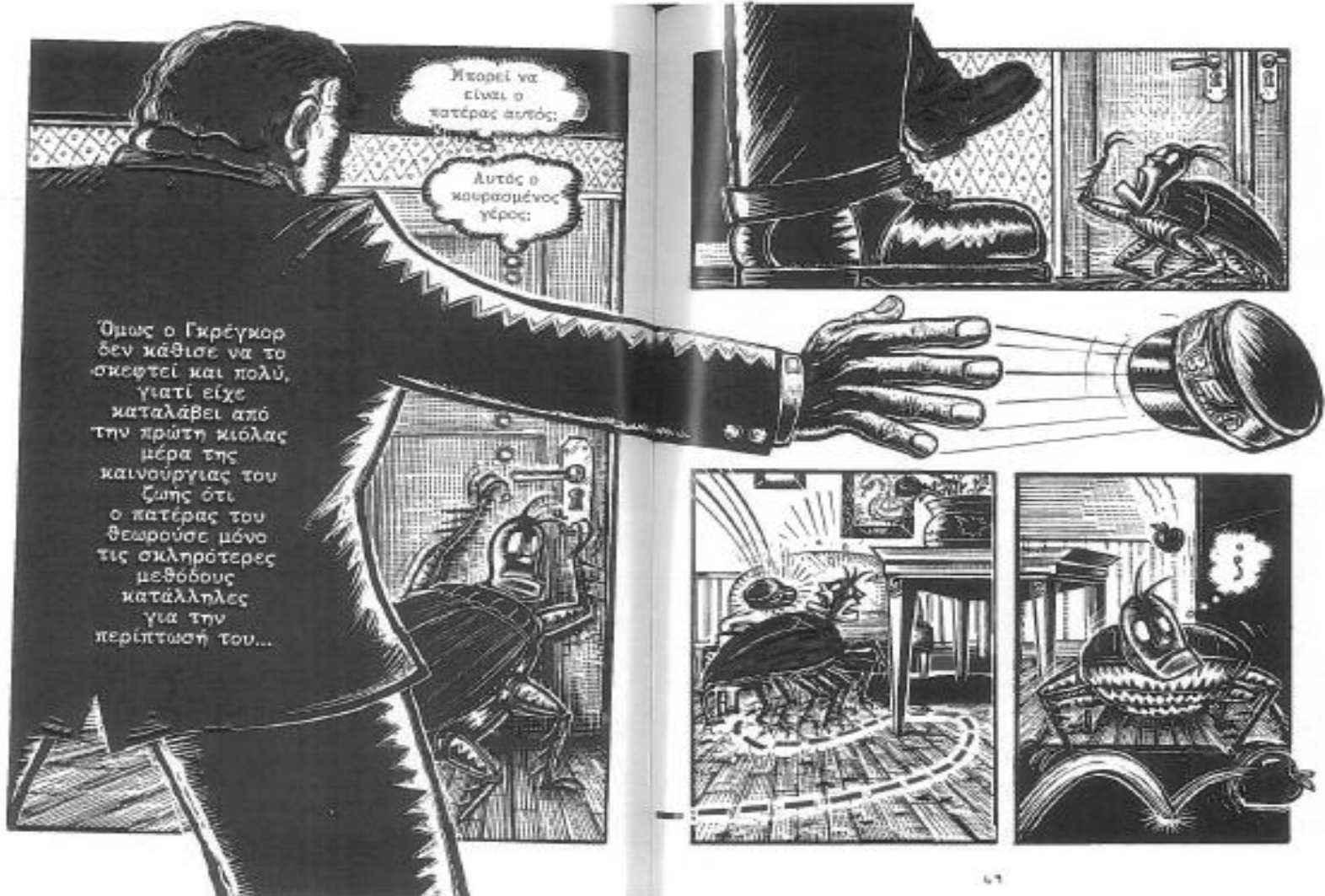

Ο πατέρας

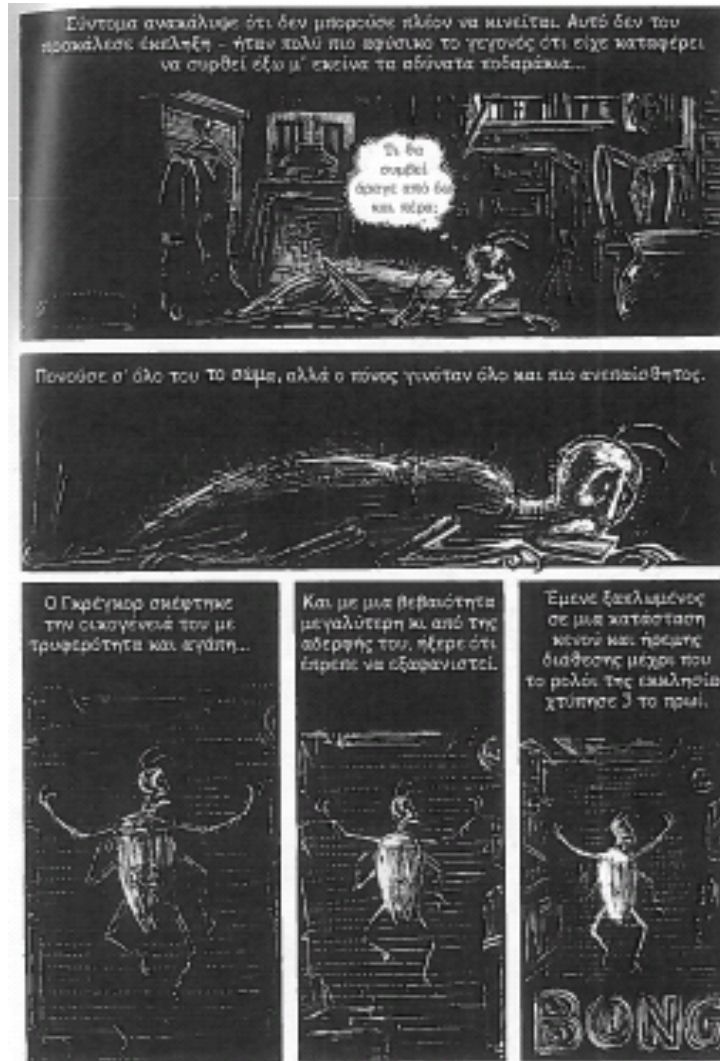
(σ. 28 και 47):

Ο λιθοβολισμός (σ. 48 και 49):

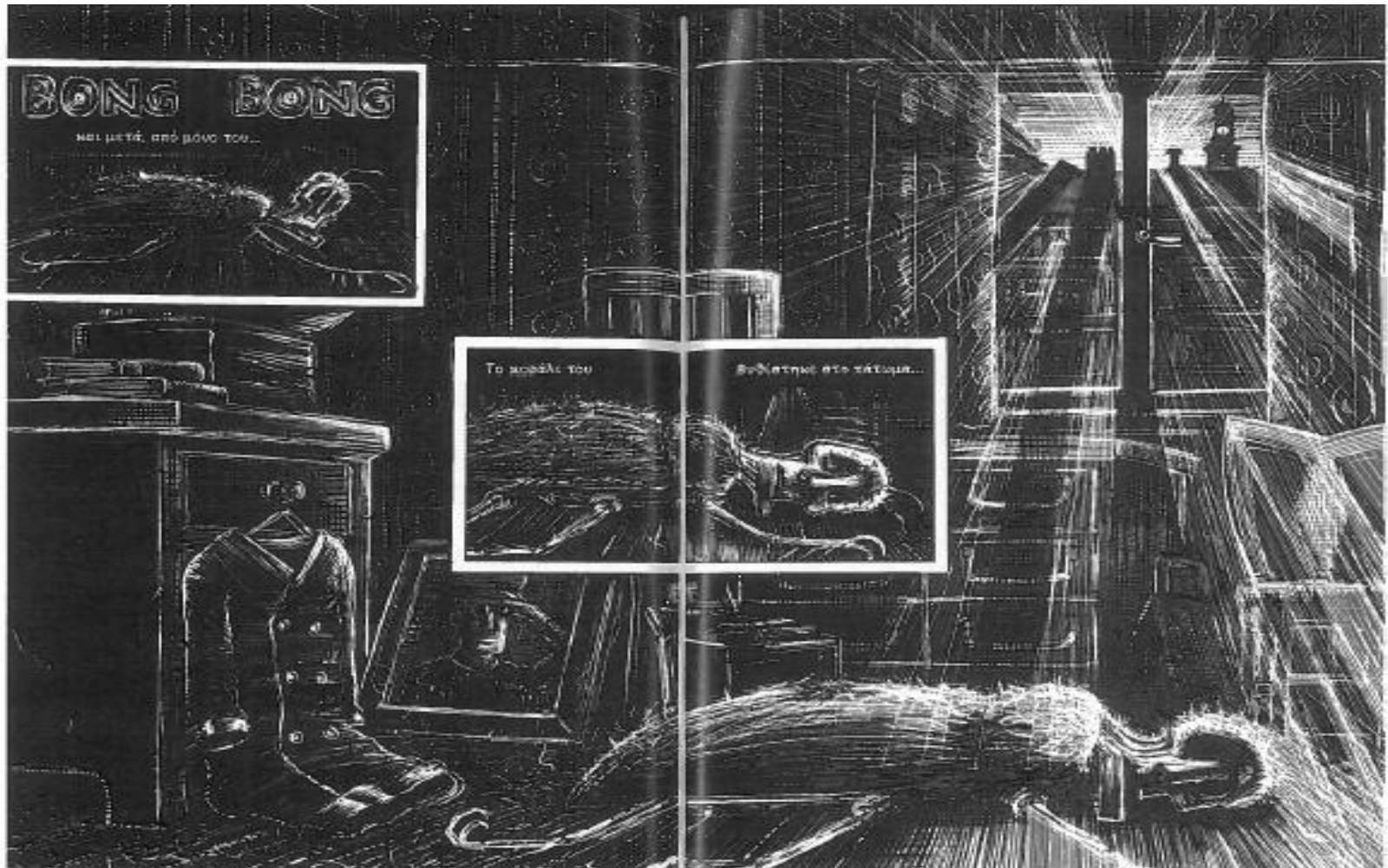

Η σταύρωση του Σάμσα (σ. 69)

- Σημαντική στιγμή η επιλογή του Kuper να δείξει την εγκατάλειψη του Σάμσα από τους δικούς του και από τον ίδιο του τον εαυτό
- Οπτική από ψηλά, τρία καρέ με διαφορετικό βάθος, ο Σάμσα αφήνει την τελευταία του πνοή: παρουσιάζεται από πάνω με τα πόδια ανοικτά σαν τα χέρια του Ιησού στον σταυρό

Το τέλος- Το φως της ανατολής: Ο ήρωας εξαϋλώνεται

Η Μεταμόρφωση και ο εξπρεσιονισμός

- Ο Peter Kuper διατηρεί τα βασικά στοιχεία της πλοκής. Καταφέρνει σε μεγάλο βαθμό να δώσει καρέ-καρέ τις λεπτές αποχρώσεις του κειμένου. Καθοριστική είναι η επιλογή του να μεταφέρει την εξπρεσιονιστική αισθητική, με την οποία είναι συνδυασμένη η καφκική αφήγηση:
- *Ασύμμετρα πλάνα, μορφές με εξωπραγματική έκφραση > γονείς, υπηρέτρια, σαν ζόμπι. Τα πρόσωπα έντονα παραμορφωμένα, αποκρουστικά εξωτερικά χαρακτηριστικά*
- Υπερβολή, γεωμετρικά σχήματα, φωτοσκιάσεις > συμβολικό υπόβαθρο εικόνας, έντονη συναισθηματική αγωνία, άνθρωπος γρανάζι, ισοπέδωση προσωπικότητας

Εξπρεσιονιστική ζωγραφική: η είσοδος της αρχιτεκτονικής στην εικόνα (βλ. εκπροσώπους και έργα: <http://www.artcyclopedia.com/history/expressionism.html>)

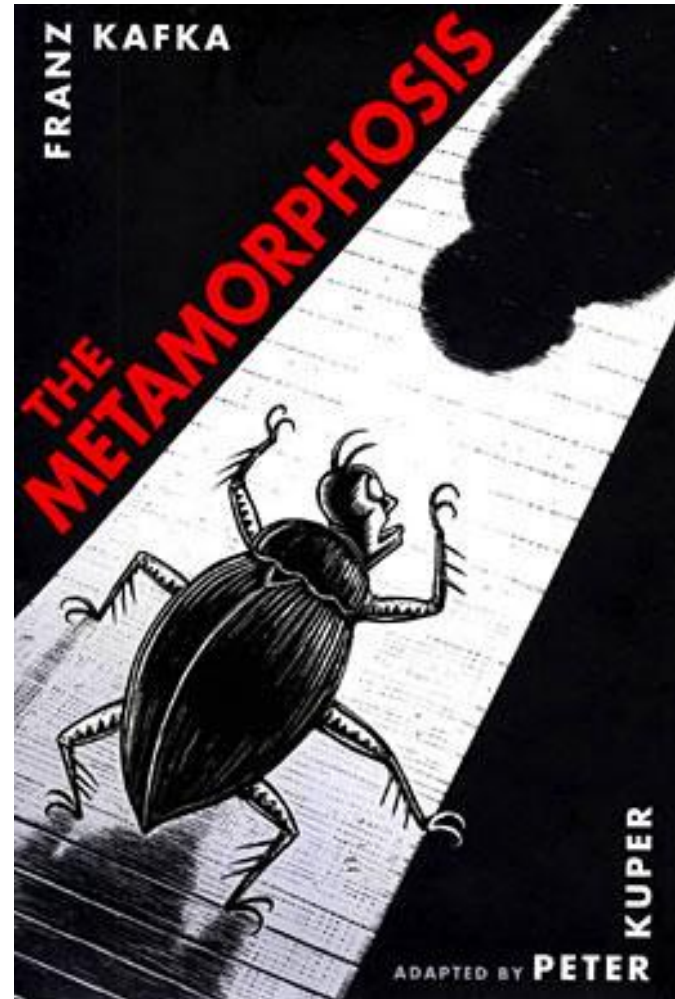
- Ο όρος *expressionism* αποδίδεται στον Τσέχο ιστορικό τέχνης Antonin Matějček (1910), ο οποίος τον χρησιμοποίησε, για να δηλώσει μια τάση αντίθετη στον Ιμπρεσιονισμό: «...ένας Εξπρεσιονιστής επιθυμεί πάνω από όλα να εκφράσει τον εαυτό του».
- Δεν υπήρξε ενιαία οργανωμένη ομάδα καλλιτεχνών που να αυτοαποκαλούνται Εξπρεσιονιστές αλλά περισσότερο μικρές ομάδες με κοινά χαρακτηριστικά. Οι ζωγράφοι επηρεάστηκαν από προγενέστερους ομοτέχνους τους (Βαν Γκονγκ, Μουνκ) και από έργα της αφρικανικής τέχνης.

Ο γερμανικός εξπρεσιονισμός: κινηματογράφος

- “Metropolis” (1927) του Fritz Lang
- “The cabinet of Dr. Caligari” (1920) του Robert Wiene
- “Nosferatu” (1922) του F. W. Murnau
- **Επιδράσεις σε νεότερους σκηνοθέτες:** Όρσον Γουέλς, Χίτσοκ, Κιούμπρικ, Ντέιβιντ Λιντς, Γούντυ Άλλεν, Τιμ Μπάρτον [βλ. ενδεικτικά ταινίες που στηρίζονται στον μύθο της *Μεταμόρφωσης*: *Zelig*, Woody Allen (1983) / *The fly*, David Cronenberg (1986) / *Naked Lunch*, David Cronenberg (1991)]

Nosferatu (1922)– Peter Kuper (2004)

(<http://www.imdb.com/title/tt0013442/>)

The Legacy of German Expressionism,

(http://www.youtube.com/watch?v=EHGla_N7LDE)

- Μηχανιστικό παίξιμο: ήρωες κινούνται σαν μαριονέτες
- Θεατρικά, δύο διαστάσεων, σκηνικά
- Έντονες φωτοσκιάσεις, αντιθέσεις φωτός και σκοταδιού
- Παραμορφωμένες σιλουέτες, σκιές ηρώων
- Μεταβάσεις απότομες, όχι συνεχόμενες
- Τρομακτικά σκηνικά

Ο όρος ‘καφκικό’ σε άλλες μορφές τέχνης (popular art):

- όρος με οπτική-εικονική αξία < εξπρεσιονιστική αισθητική
- περιεχόμενο: σύμβολο της αγωνίας του σύγχρονου ανθρώπου, επαναλαμβανόμενη περιγραφή ενός ασφυκτικού, γραφειοκρατικού και παράλογου περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο δρουν οι ήρωες.
- Πριν τον Kuper, σημαντική και η δουλειά των **David Mairowitz-Robert Crumb (1993)**, μια γραφιστική βιογραφία του Kafka: *Introducing Kafka* > ένα ολόκληρο κεφάλαιο αφιερωμένο στη *Μεταμόρφωση* (Icon Books, [5]2006, σ. 39-56).

Τέλος Ενότητας

Η Μεταμόρφωση

Franz Kafka-Peter Kuper (2004)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

